

Naturskyddsföreningen

Miljön i siffror

Naturskyddsföreningen

januari 2024

Miljön i siffror 2024

Världen står inför en trippelkris, med klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och spridning av miljögifter. Det handlar om dramatiska förändringar av förutsättningarna för livet på jorden. Och det är vi människor som orsakar förändringarna.

Budskapet från den samlade forskningen om hur allvarligt och bråttom det är att ställa om blir allt tydligare. Samtidigt ser vi hur mängden desinformation ökar. Även om andelen klimatförnekare är liten i Sverige, finns det aktörer som medvetet och metodiskt försöker skapa tvivel och sprida myter om miljö, klimat och natur. Ibland kan det vara svårt att veta vad som stämmer och inte.

Med *Miljön i siffror* vill Naturskyddsföreningen bidra till en kunskapsbaserad debatt, genom att göra statistik om tillståndet för miljön 2024 mer tillgänglig. Rapporten bygger på offentliga uppgifter bland annat inom områdena klimatförändringar, biologisk mångfald, tillståndet i våra hav och skogar samt hållbar konsumtion.

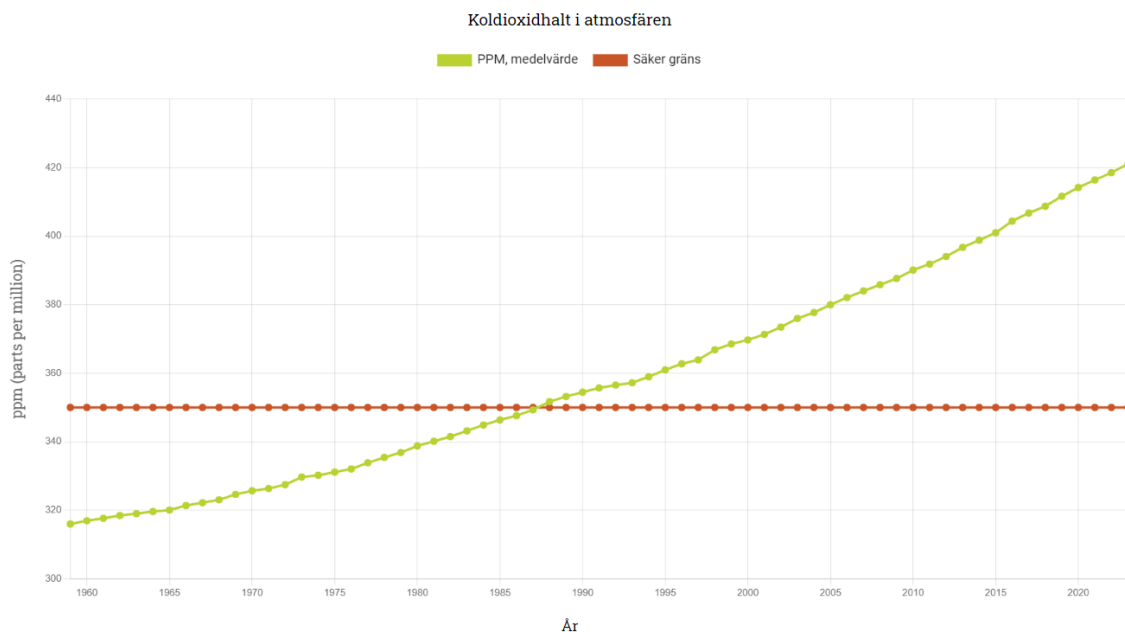
[Ta del av rapporten på naturskyddsföreningen.se](https://naturskyddsforeningen.se)

Kapitel 1: Klimat

Koldioxidhalt i atmosfären

Koldioxid och andra växthusgaser i atmosfären bidrar till jordens växthuseffekt. De ökade utsläppen av koldioxid har lett till att koncentrationen i atmosfären globalt har ökat från 280 till 421 ppm (parts per million) sedan industrialiseringen. En säker nivå för att undvika farliga klimatförändringar anses vara omkring 350 ppm. I diagrammet visas utvecklingen från år 1960.

[Läs mer om klimatförändringarna här](#)

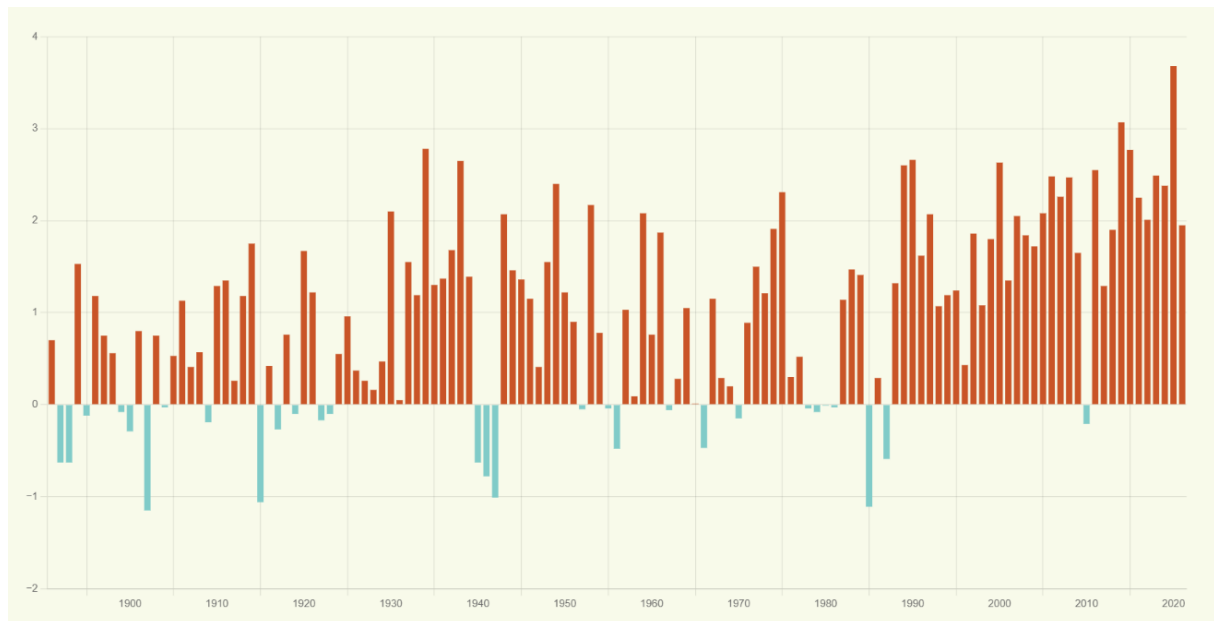

Källa: [Global Monitoring Laboratory](#)

Medeltemperaturavvikelse i Sverige

Medeltemperaturen stiger i hela världen till följd av klimatförändringarna. Diagrammet nedan visar den årsvisa temperaturförändringen i Sverige jämfört med förindustriell tid, i detta fall förändringen jämfört med åren 1861–1890. Den uppmätta temperaturökningen i Sverige är ungefär dubbelt så stor som för jorden i medeltal, eftersom uppvärmningen går snabbare nära polerna.

[Läs mer om extremväder och den globala uppvärmningen](#)

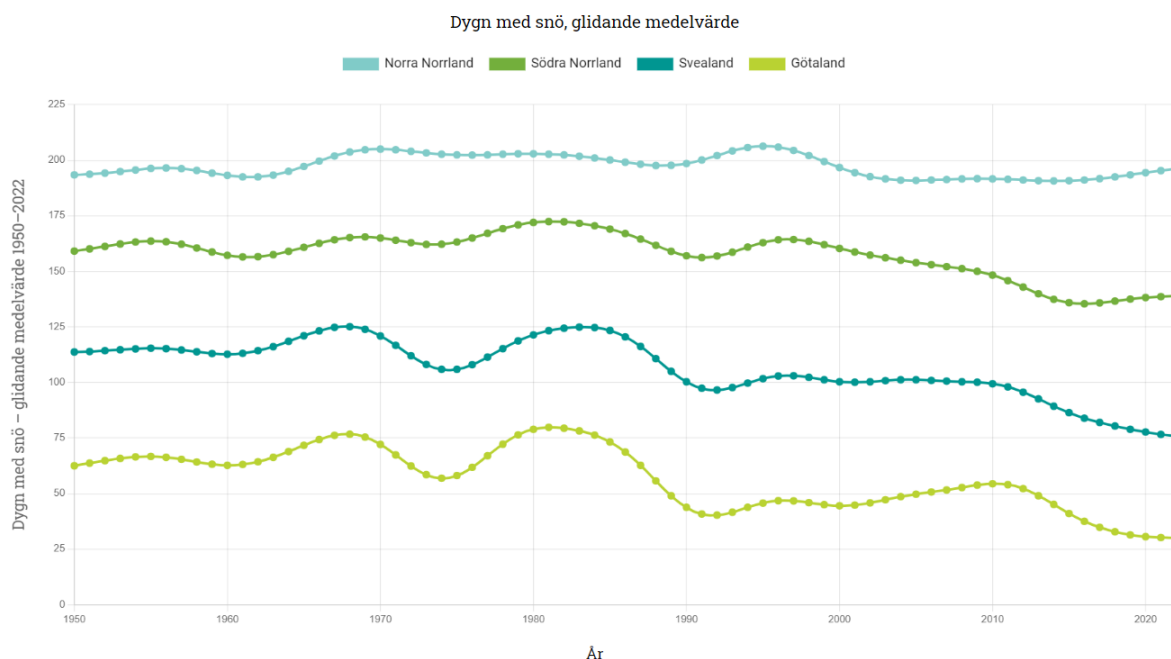

Källa: [SMHI](#)

Dagar med snö

Antal dagar med snötäcke varierar stort från år till år, men trenden är tydligt sjunkande för hela Sverige sedan början av 90-talet, och allra mest i söder. Linjerna visar ett glidande medelvärde, en trendlinje, över ungefär 10 år.

[Läs mer om snö i framtiden](#)

Källa: [SMHI](#)

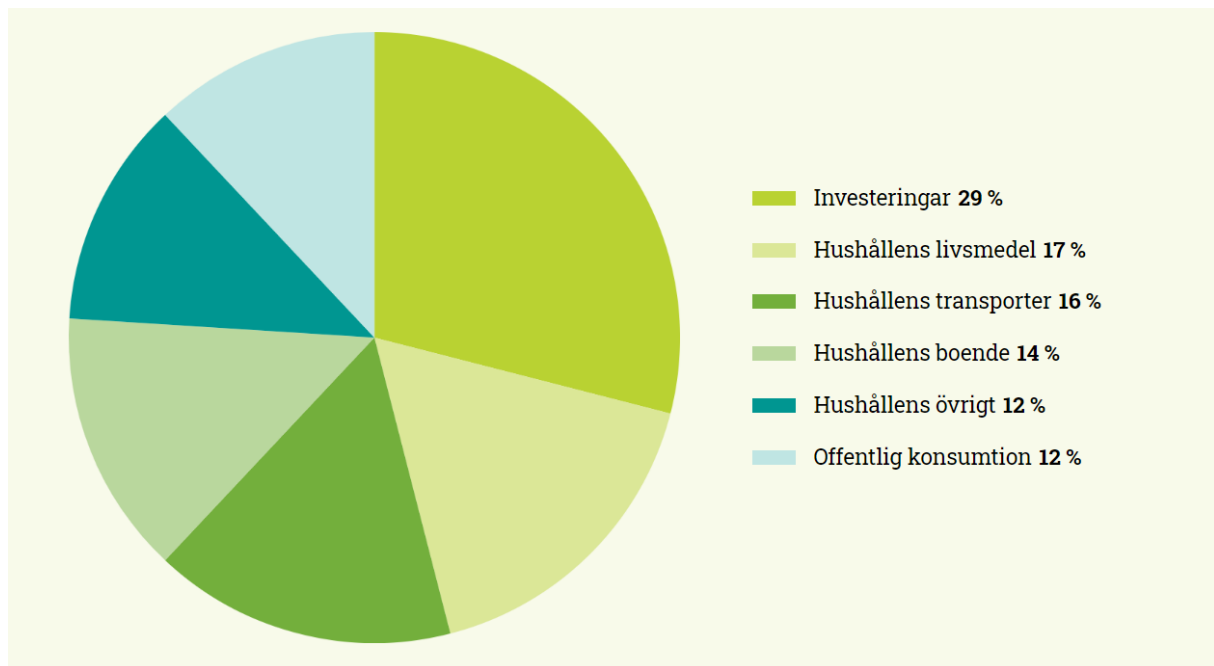
Konsumtionsbaserade utsläpp per person

Utsläpp av växthusgaser som har orsakats av vår konsumtion kallas för konsumtionsbaserade klimatutsläpp. Det är den klimatpåverkan som konsumtionen bidragit till både i Sverige och i andra länder. Största delen av utsläppen från svensk konsumtion sker idag utomlands.

De konsumtionsbaserade utsläppen för Sveriges befolkning är cirka åtta ton per person och år (2021). För att vi ska nå klimatmålen bör dessa totala växthusgasutsläpp per person och år vara högst ett ton.

[Läs mer i faktabladet om konsumtionsbaserade utsläpp](#)

Uppdelat per konsumtionsområde ser fördelningen av växthusgasutsläppen ut så här:

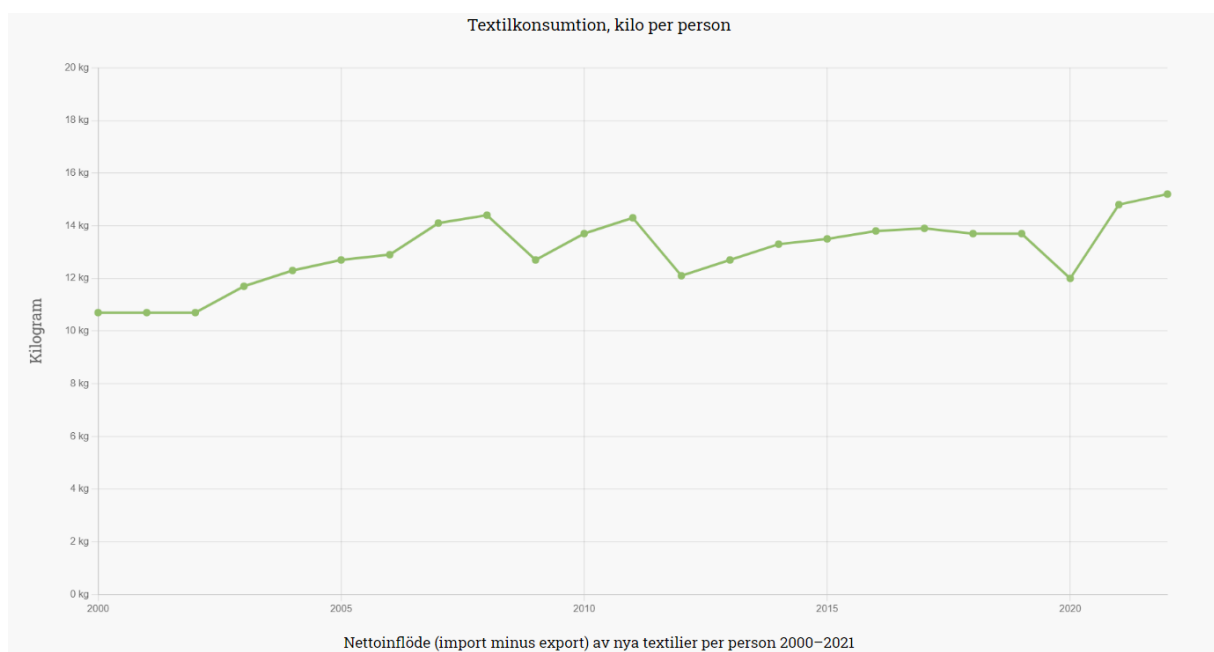
Källa: [Naturvårdsverket](#)

Så mycket textilier konsumerar vi

Under 2022 konsumerade vi 15,2 kg textilier per person i Sverige. Mellan åren 2000 och 2022 är det en ökning med över 40 procent, vilket motsvarar en ökning på ungefär 4,5 kg per person.

Det belastar miljön att tillverka kläder och hemtextilier. Det krävs stora mängder kemikalier, vatten och energi för att framställa fibrer, färga, tillverka och transportera kläder och textilier. Farliga kemikalier kan skada miljön i det land där textilierna tillverkas och innebär en risk för de som arbetar i odlingarna och på fabrikerna. Det kan också finnas kvar farliga kemikalier i det färdiga klädesplagget som kan innebära hälsorisker för den som använder textilierna.

[Läs mer om kläd- och textilkonsumtion](#)

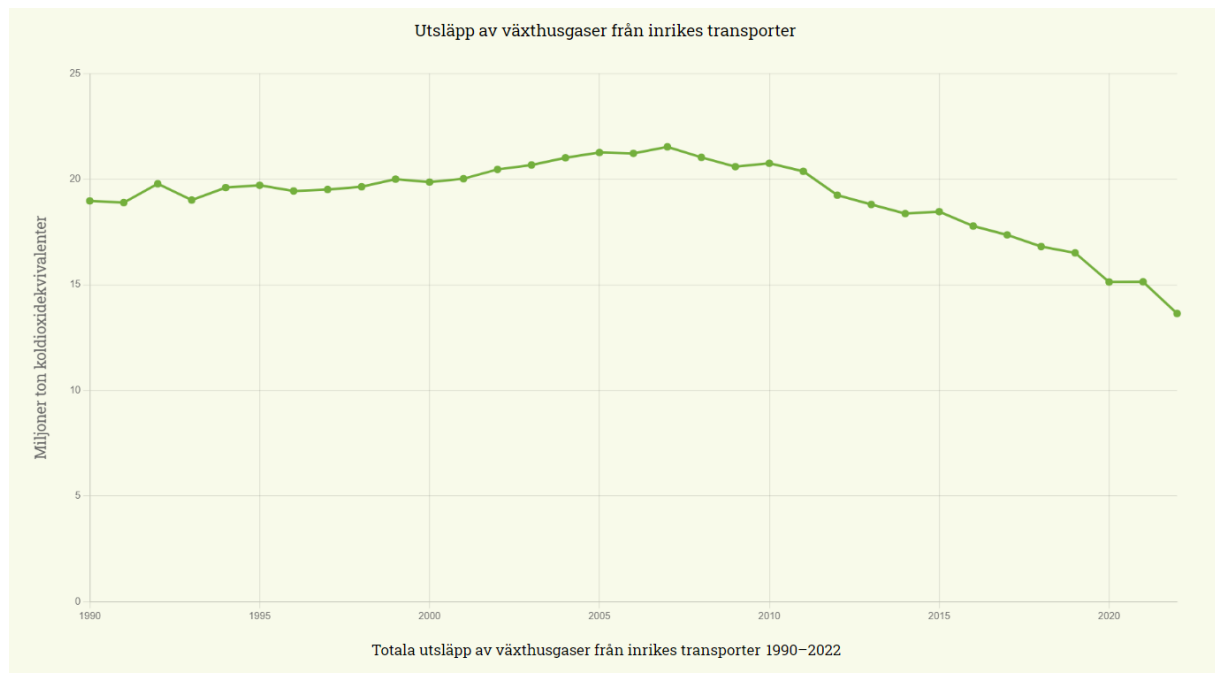

Källa: [Naturvårdsverket](#)

Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter

Inrikes transporter står för knappt en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Transportsektorn är ett av de områden i Sverige där vi har störst möjligheter att minska utsläppen. Trafiken bidrar till flera miljöproblem, bland annat hälsofarlig luft, buller, övergödning och förurning. Till det kommer effekter som intrång i naturen, att barriärer skapas i landskapet, samt olyckor, stress och trängsel i våra städer.

[Läs mer i faktabladet om hållbara transporter](#)

Källa: [Naturvårdsverket](#)

Resor med flyg, bil och tåg inom Sverige

Många transporter slukar fossil energi. Till exempel drivs de flesta av dagens bilar av fossila bränslen som bensin eller diesel, vilket ger höga utsläpp av koldioxid. Även flygplan drivs med fossilt bränsle som ger en omfattande klimatpåverkan. Eftersom utsläppen sker på hög höjd blir klimatpåverkan extra kraftig. Tåg innebär däremot generellt energieffektiva transporter, och i Sverige är tågets klimatpåverkan särskilt liten eftersom elen kommer från en mindre klimatskadlig produktion.

Av Sveriges inrikes resor står tågtrafiken för 12 879 miljoner personkilometer, flyget för 2 156 miljoner, och personbilstrafiken för 94 778 miljoner. Översatt i varv runt jorden blir det fler än 53 000 varv med inrikesflyg, fler än två miljoner varv med personbilar och drygt 300 000 varv med tåg.

Personkilometer innebär det sammanlagda antalet kilometer som personerna i ett fordon transporterats.

[Läs mer om hur flygresor påverkar klimatet](#)

Personbil: 94 778 miljoner personkilometer = 2 365 013 varv runt jorden

Järnväg: 12 879 miljoner personkilometer = 308 269 varv runt jorden

Flyg: 2 156 miljoner personkilometer = 53 800 varv runt jorden

Källa:

[Trafikanalys](#)

Varv runt jorden, egen uträkning. Ett varv runt jorden = 40 075 km

Utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning

Skog och mark binder koldioxid. Till exempel tar växande träd upp koldioxid genom fotosyntesen och koldioxid kan lagras i marken. Mycket av det kol som finns i de svenska skogarna finns just i marken. Samtidigt avges koldioxid när organiskt material bryts ned eller brinner upp. Vid avverkning ökar nedbrytningen och därmed koldioxidutsläppen från marken, samtidigt som trädens upptag upphör. Diagrammet nedan visar summan av upptaget och utsläppen (nettopupptag) av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). För att vi ska klara dagens klimatutmaningar behöver mer kol bindas och kurvan peka brantare neråt.

[Läs mer om kolets kretslopp](#)

Källa: [Naturvårdsverket](#)

Andel förnybar energi i Sverige

I Sverige kommer 63 procent av energin som används från förnybara energikällor. Globalt sett är bilden annorlunda – nästan 80 procent av världens energitillförsel kommer från fossila bränslen. Förnybara energikällor är till exempel solenergi, vindenergi, vågenergi, vattenkraft och bioenergi.

[Läs mer om energikällor](#)

Källa: [Energimyndigheten](#)

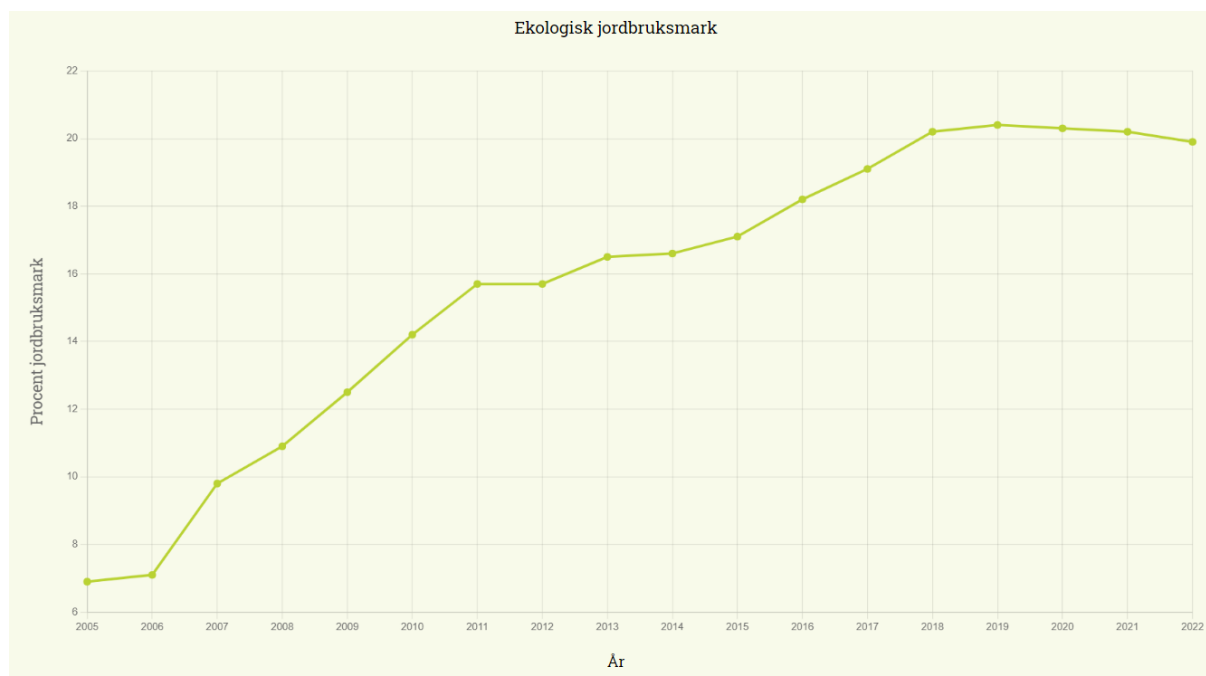
Kapitel 2: Biologisk mångfald

Andel ekologisk jordbruksmark

Arealen jordbruksmark som antingen var omställd eller under omställning till ekologisk produktion uppgick till 19,9 procent av den totala arealen jordbruksmark i Sverige 2022. Enligt preliminära uppgifter minskade andelen kraftigt under 2023 ([Källa: Ekologiska lantbrukarna](#)).

På ekologiska gårdar är naturfrämmande bekämpningsmedel eller konstgödsel inte tillåtna. Istället används andra metoder för att hejda skadegörare och ge jorden näring. Fördelarna är bland annat större biologisk mångfald och att giftiga kemikalier inte sprids.

[Läs mer i faktabladet om ekologiskt jordbruk](#)

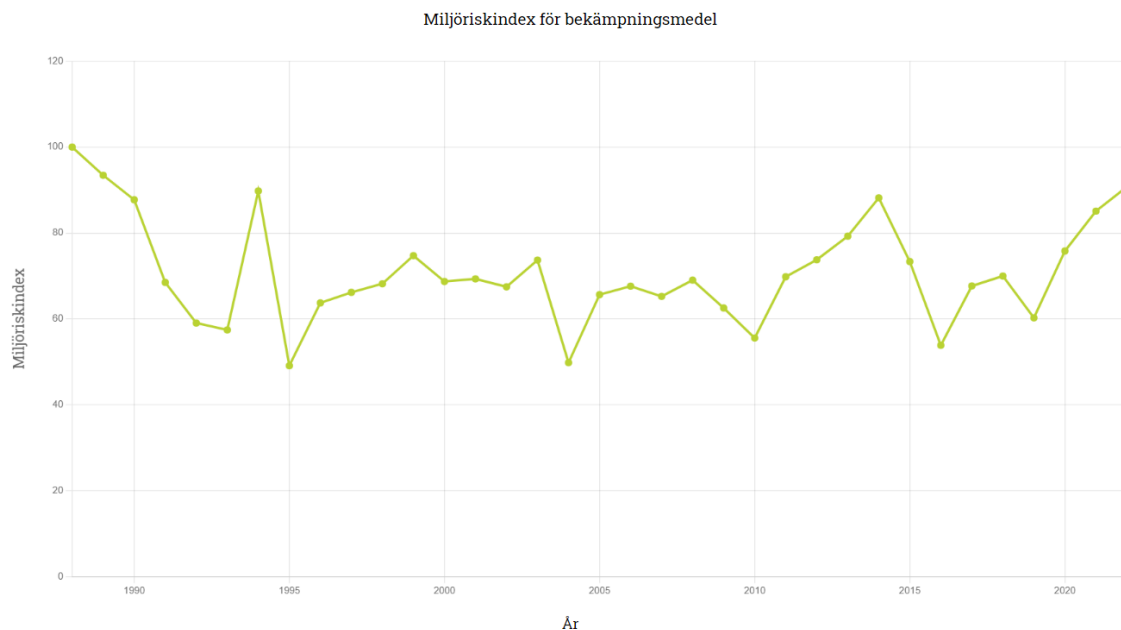
Källa: [Jordbruksverket](#)

Miljörisker med bekämpningsmedel

Kemiska bekämpningsmedel påverkar natur och djur negativt på flera olika sätt. Forskning visar att kemiska bekämpningsmedel och ett intensivt jordbruk minskar mångfalden av insekter och andra ryggradslösa djur dramatiskt.

Grafen visar Sveriges så kallade miljöriskindex. Det räknas fram utifrån hur mycket bekämpningsmedel som har använts och hur riskabla de är för miljön. Efter basåret 1988 sjönk först indexet, men de senaste 25 åren har det inte skett någon minskning.

[Läs mer här om hur beräkningarna har gjorts](#) (Kemikalieinspektionens webbplats).

[Läs mer om bekämpningsmedel](#)

Källa: [KemI](#)

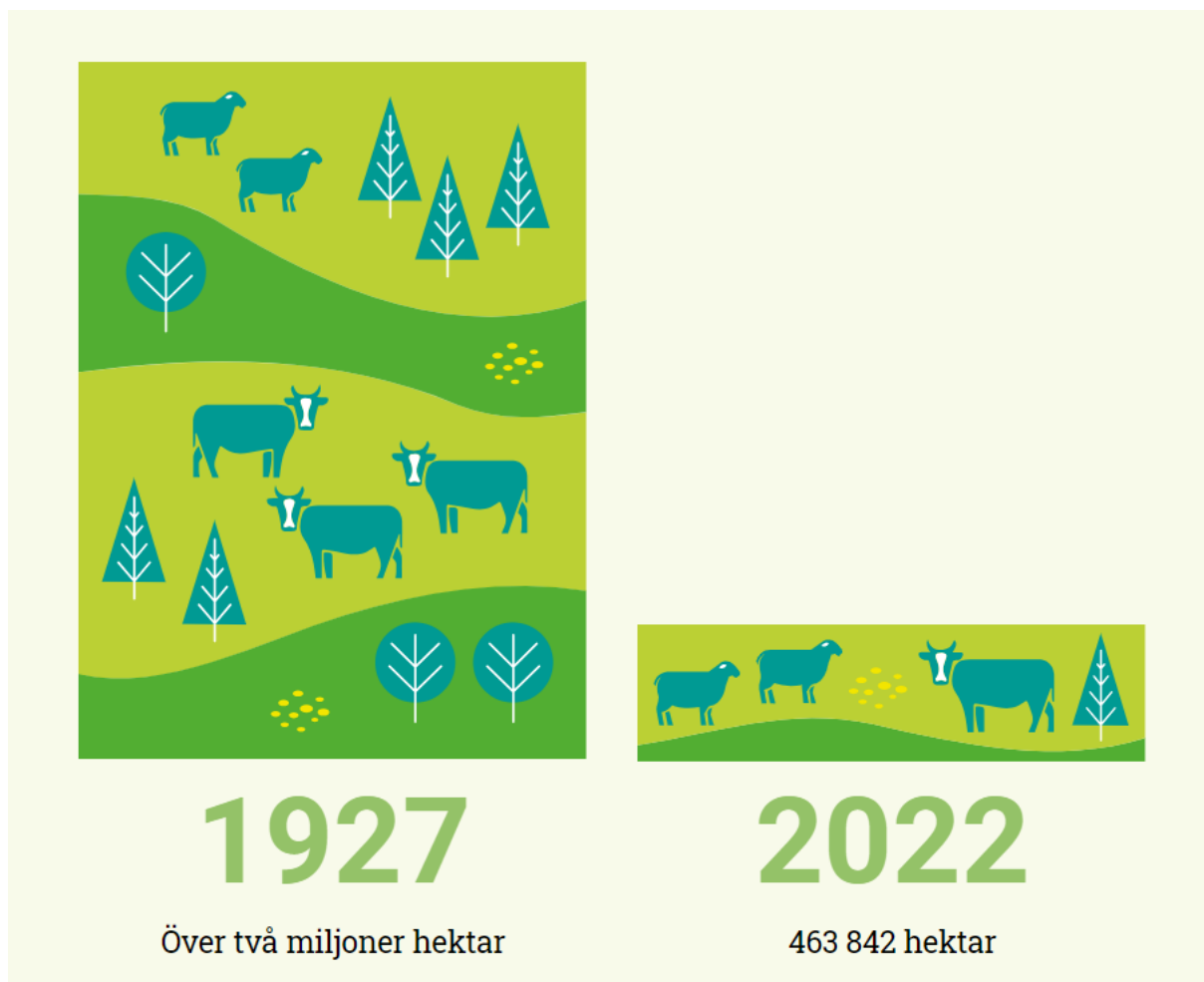
Så mycket av betesmarkerna och slåtterängarna finns kvar

År 1927 fanns mer än två miljoner hektar betesmarker och slåtterängar i Sverige. Idag har ytan krympt till 463 842 hektar.

I dagens moderna jordbruk är naturbetesmarkerna ofta för kostsamma och arbetskrävande för att sköta. Även slåtterängarna har spelat ut sin ekonomiska roll eftersom djurfodret i stället odlas på åkermarken.

Att ängs- och betesmarker försvinner får negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden. Flera hundra arter av växter, insekter och svampar är helt beroende av skötta ängs- och betesmarker för att hitta föda och boplatser.

[Läs mer om betesmarker](#)

Källa: [Jordbruksverket](#) och [Jordbruksverket](#)

Antal hotade arter

Den senaste rödlistan från SLU Artdatabanken visar att 2 249 arter i Sverige är hotade. Det motsvarar ungefär tio procent av alla bedömda arter. Antalet rödlistade arter har gradvis ökat de senaste 20 åren och visar en negativ trend för den biologiska mångfalden.

Det som påverkar flest rödlistade arter i Sverige är hur marken används inom jord- och skogsbruket. Det intensiva skogsbruket med kalhyggen som dominerande metod och att det öppna landskapets ängar och hagar växer igen innebär att många arter får allt svårare att klara sig.

[Läs mer om naturkrisen](#)

Källa: [Artdatabanken](#)

Antal vargar, lodjur och vitryggig hackspett i Sverige

Vitryggig hackspett:

Det finns idag bara cirka 60 vitryggiga hackspettar i Sverige. Den vitryggiga hackspetten klassas som akut hotad enligt den svenska rödlistan. Vitryggen, som den ofta kallas, behöver stora gamla lövskogar med mycket döda träd. Sådana skogar är det mycket ont om i Sverige idag. Vitryggen är en så kallad paraplyart, vilket innebär att ytterligare omkring 200 andra hotade och rödlistade växt-och djurarter är beroende av samma slags skogsmiljöer. Därför är vitryggen en värdeämätare för den biologiska mångfalden i Sverige.

[Läs mer om den vitryggiga hackspetten](#)

Källa: [Naturskyddsföreningen](#)

Varg:

Vargen klassas som starkt hotad i Sverige och har ett strikt skydd i EU:s naturvårdsdirektiv. Vargen befinner sig högst upp i näringskedjan och påverkar därför alla arter under sig. Det beräknas finnas cirka 450 vargar i Sverige enligt den senaste inventeringen från 2022/23.

[Läs mer om vargen](#)

Källa: [Naturvårdsverket](#)

Lodjur:

Idag finns det ungefär 1 400 lodjur kvar i Sverige, enligt den senaste artinventeringen från 2022/23.

Lodjuret befinner sig högst upp i näringskedjan och påverkar därför alla arter under sig.

Lodjuret klassas som "sårbar" på Artdatabankens rödlista, vilket betyder att lodjuret är hotat och det finns risk att arten kan försvinna.

[Läs mer om lodjuret](#)

Källa: [Naturvårdsverket](#)

Miljötillståndet i Sveriges skogar

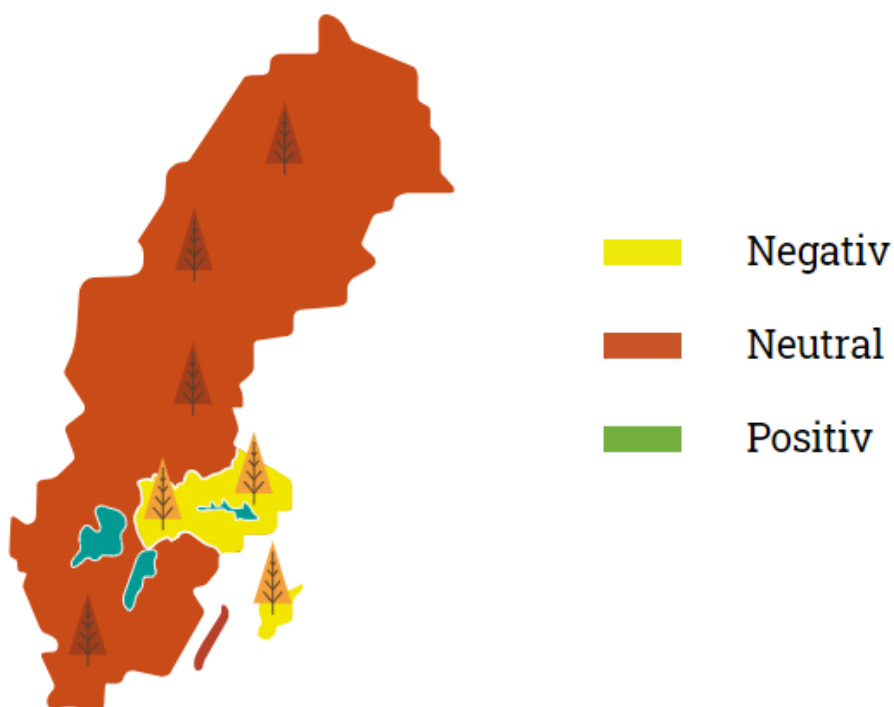
Kartan nedanför visar utvecklingen av miljötillståndet i den svenska skogen enligt den regionala uppföljningen av miljömålet Levande skogar 2023. Målet innebär att den biologiska mångfalden ska bevaras och kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Utvecklingen av miljötillståndet i skogen är inte positiv någonstans i landet. Endast Gotland, Stockholm, Södermanland och Västmanland har en neutral utveckling. Resterande län har negativ utveckling.

Ett av de mest allvarliga och brådskande problemen är avverkningen av skogar med höga naturvärden. Det är avgörande att säkerställa att sådana skogar bevaras för att kunna bevara biologisk mångfald i skogslandskapet.

Bedömningarna av utvecklingen 2023 visar samma resultat som de bedömningar som gjordes för 2022.

[Läs mer om skog och skogsbruk här](#)

Källa: [Skogsstyrelsen](#)

Skyddat hav i Sverige

Endast en liten del av haven, både globalt och i Sverige, är idag skyddade från miljöskadlig verksamhet, trots alarmerande rapporter om att haven är i kris. I Sverige är 14 procent av den totala havsvattenarealen skyddad i någon form, till exempel som nationalpark, naturreservat eller Natura 2000-område. Fiske och annan exploatering tillåts dock fortfarande i många av de skyddade områdena.

För att havens ekosystem ska kunna återhämta sig och upprätthålla sina viktiga funktioner och ekosystemtjänster menar forskare att minst 30 procent av våra hav måste skyddas från miljöskadlig verksamhet, till exempel storskaligt fiske.

[Läs mer om skyddat hav](#)

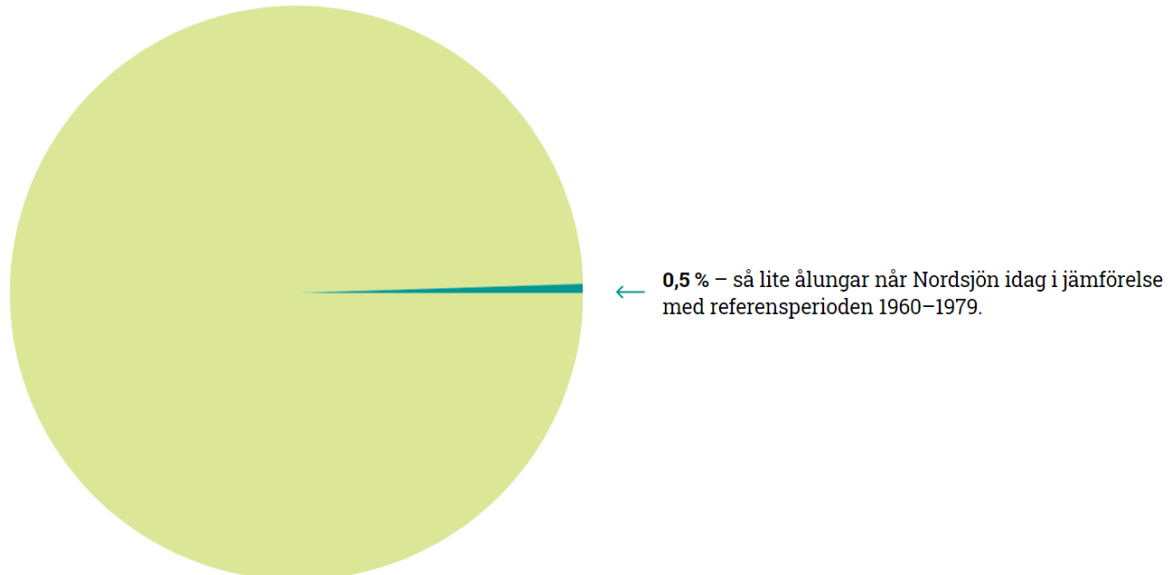
Källa: [SCB](#)

Mängden glasål i Nordsjön

Den europeiska ålen är en unik art med en speciell livscykel. Den fortplantar sig på flera tusen meters djup i Sargassohavet, 700 mil från Sverige. Ålyngel, så kallade glasålar, följer sedan golfströmmen till Europa och Nordafrika för att växa till sig. När ålarna blivit könsmogna kallas de blankål. De börjar då sin vandring tillbaka till Sargassohavet för att leka, fortplanta sig, och sedan dö.

Ålen klassas som akut hotad. Mängden glasål som kommer till Nordsjön från Sargassohavet har minskat drastiskt de senaste 50 åren. År 2022 var glasålarna bara 0,5 procent jämfört med för 50 år sedan.

[Läs mer om ålen](#)

Källa: [ICES](#)

Döda bottnar i Östersjön

2022 beräknades ungefär 21 procent av bottnarna i Egentliga Östersjön (som sträcker sig från Åland till de danska sunden), Finska viken och Rigabukten vara syrefria (så kallade "döda bottnar").

Övergödning i sjöar eller havsvikar ökar tillväxten hos växter och djur som lever där. När de dör faller de till botten och bryts ner. I övergödda vatten bryts mycket organiskt material ner vilket ofta leder till att det uppstår syrebrist vid botten. Då kan inga djur leva där. Östersjön har ett av världens största områden med döda bottnar.

[Läs mer om Östersjön](#)

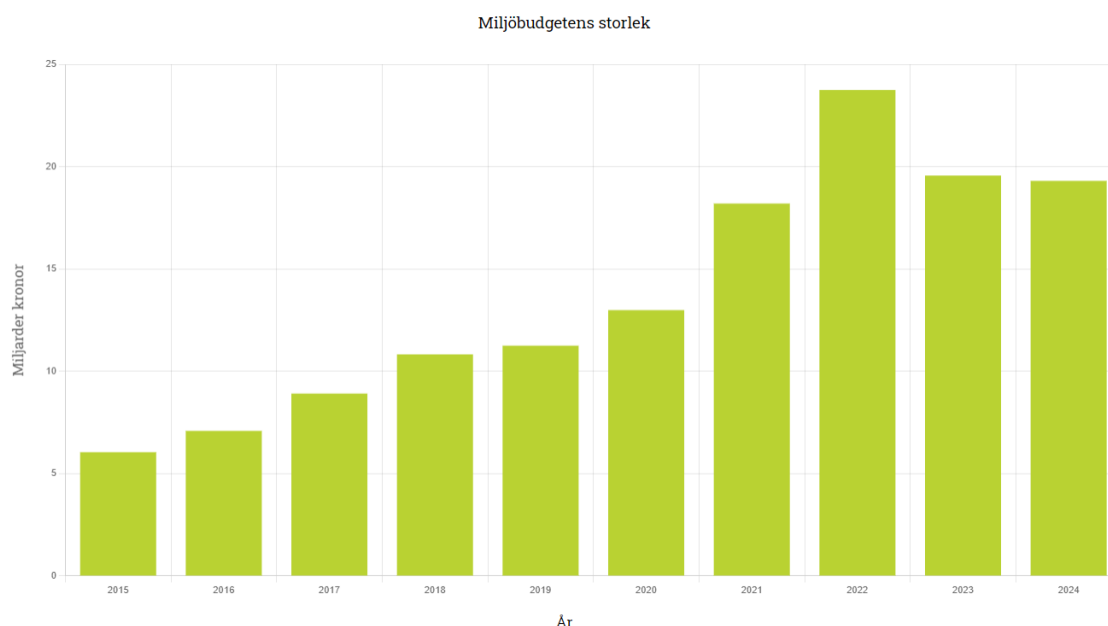
Källa: [Sverigesmiljömål.se](#)

Kapitel 3: Miljöpolitik

Miljöbudgetens storlek 2015–2024

Staplarna nedanför visar Sveriges miljöbudgetar från 2015–2024. För 2024 ligger den beslutade miljöbudgeten på 19,3 miljarder. Det innebär en i princip oförändrad nivå jämfört med 2023 (19,6 miljarder), då budgeten skars ner med närmare 20 procent jämfört med föregående år. 2025 räknar regeringen med att sänka miljöbudgeten med ytterligare 20 procent.

[Läs mer i vår analys av regeringens budget](#)

Siffrorna anger total beslutad miljöbudget för respektive år, inklusive ändringsbudgetar under året. För 2024 anges budget enligt budgetpropositionen som beslutades hösten 2023.

Källa: regeringen.se

Klimatskadliga subventioner

I statsbudgeten finns ett antal skattelättnader eller skatteundantag som innebär att användning av fossila bränslen gynnas. Det handlar bland annat om rabatt på bilresor genom reseavdraget, skattenedsättningar på diesel och skattebefrielse på bränsle till sjöfart och flyg. Totalt uppgår de svenska klimatskadliga subventionerna till minst 31 miljarder kronor om året – över elva miljarder mer än hela miljöbudgeten.

[Läs mer om klimatskadliga subventioner här](#)

Källa: [Statsbudgeten 2023](#), [egen uträkning](#)

Miljö- och klimatbiståndets storlek

Konsekvenserna av klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald påverkar oss alla. Men fattiga människor i låg- och medelinkomstländer som bidragit minst till miljöförstörelsen och klimatförändringarna drabbas hårdast. Samtidigt har de minst resurser för att hantera ett förändrat klimat och negativ påverkan på miljön. Förutom att drastiskt minska sina egna utsläpp och negativa miljöpåverkan måste rika länder bidra med resurser för omställning och klimatanpassning i låg- och medelinkomstländer.

2022 uppgick den del av Sveriges bistånd som hade miljö- och klimat som del- eller huvudsyfte till 11 miljarder.

[Läs mer om varför bistånd är viktigt för klimat och miljö](#)

Källa: [Sida](#) och [Sida](#)

Sverige som föregångsland

Två av tre (66 procent) tycker det är viktigt att Sverige är ett föregångsland när det gäller klimat och miljö.

Källa: Siffoundersökningen genomfördes av Verian i september 2023 på uppdrag av Naturskyddsföreningen.

Svenskars oro över klimat- och naturkrisen

Oro över klimatförändringarna

2023 var två av tre svenskar (67 procent) ganska eller mycket oroadе över klimatförändringarna.

Oro över förlusten av biologisk mångfald

Tre av fyra (74 procent) var ganska eller mycket oroadе över förlusten av biologisk mångfald.

67%

var ganska eller mycket oroadе över
klimatförändringarna.

74%

var ganska eller mycket oroadе över förlusten av
biologisk mångfald.

Källa: Siffoundersökningen genomfördes av Verian i september 2023 på uppdrag av Naturskyddsföreningen.

Om Miljön i siffror

Syftet med Miljön i siffror är att på ett lättillgängligt sätt ge en bild av miljötillståndet i Sverige. Siffrorna i Miljön i siffror bygger framför allt på offentlig statistik från myndigheter och i något fall på egna beräkningar.

Urvalet är gjort utifrån Naturskyddsföreningens arbetsområden som finns utstakade i föreningens framtidsstrategi, som omfattar en bredd av miljöområden. De siffror som valts ut utgår från offentlig statistik som uppdateras regelbundet samt är lätta för en bred publik att ta till sig.

Sammantaget ska innehållet ge en bred bild av det aktuella miljötillståndet.

Sammanställningen är dock inte heltäckande, då svenska myndigheter sammanställer en lång rad statistiska uppgifter som på olika sätt beskriver tillståndet för klimat och miljö.